

Ášj vilÁjgot adott: TengerÁsz Henrik

Hozzáadta: lakosm

2004. október 20. Szerda 19:32

Utolsó frissítés 2009. május 04. Hétfő 20:49

A tőkales herceg - mondhatnánk ÁletmÁve Áos egyÁnisÁge alapján a portugÁliai Henrik infÁnsra, noha a kortár nem Át, hanem a kÁsÁ'bbi II. JÁnos kirÁlyt illetÁk e hÁ-zelgÁ' elnevezÁssel. Mi TengerÁsz HenrikkÁnt tartjuk Át szÁ elismerÁssel adÁzva a nagy eurÁpai expanziÁ kezdeti szakaszÁban jÁtszott, legendÁkkal is bÁ'sÁgesen Ávezett szerepÁnek.

A kÁnyvnyomtatÁs feltalÁlÁsa, a naprendszer feltÁrkÁpezÁse, valamint Amerika felfedezÁse Áj tÁvlatokat mutatott a emberisÁg tÁrtÁnetÁben. De vajon ÁletÁkben megillette-e a tettÁkhÁz mÁltÁ dicsÁ'sÁg a haladÁs hÁrom Át Gutenberget, Kopernikust Ás Kolumbuszt? Vagy csak a kÁsÁ'bbi szÁzadok emeltÁk Áket a kultÁrhÁroszok sorÁjba?

A 15. szÁzad hallatlan felfedezÁsei bearanyoztÁk a kÁzÁpkor vÁgÁt jelzÁ' mintegy szÁz esztendÁt, s megnyitottÁk Ájkor kapujÁt. Ám Gutenberg tÁnkrement, Kolumbusz pedig meghalt anÁlkÁl, hogy tudta volna: egy Áj vilÁgot fedezett fÁl, amely mÁg csak a nevÁben sem ÁllÁ-tott emlÁket az akaratlan konkviztÁdornak.

A sors talÁjn mÁg Kopernikushoz volt a legkegyesebb, hiszen Á' 1543-ban a halÁlos ÁjgyÁjn megpillanthatta Álete fÁ' mÁvÁnek, Az Ági kÁrpÁlyÁk mozgÁsÁjÁ' Árott kÁziratÁnak kinyomtatott pÁldÁinyÁt. BÁr a teljes gyÁzelmet szÁ kÁvetkezÁ' ÁvszÁzad hozta meg: ekkor mÁr senki sem vonta kÁtsÁgbe, hogy a FÁld gÁmbÁlyÁ, s ezt a tÁnyt Kolumbusz ÁtjÁval igazolva is lÁttÁk.

A 15. szÁzad derekÁjn EurÁpa egyre nagyobb gyanakvÁssal Ás fÁlelemmel figyelte a megerÁ'sÁdÁ' oszmÁjn birodalom terjeszkedÁsÁt. A korÁjbbi szÁzrafÁldi kereskedÁ'utak, amelyek a "mesÁs Keletre" vezettek, veszÁlyessÁ vÁltak. A portugÁl trÁnÁrÁkÁs, TengerÁsz Henrik fejÁben szÁletett meg elÁ'szÁr a gondolat: tengeri Áton, Afrika megkerÁlÁsÁvel ÁrjÁk el a hÁtsÁ'-indiai szigetvilÁgot, a fÁszerek hazÁjÁt. Á' tervezte Ás ÁpÁ-tette az elsÁ karavellÁkat, a hosszÁ' tengeri hajÁzÁsra alkalmas, hÁromÁrbocos, hÁromszÁg vitorlÁs, karcsÁ', fordulÁkony, gÁmbÁlyÁ-tett fenekÁ, tÁ'kesÁlyos hajÁkat. A portugÁl tengerÁszeknek sikerÁlt az irÁnyítÁ' mutatÁjÁt Ágy rÁgzÁ-teniÁk, hogy az mindig vÁ-z- szintesen Álljon Ás pontosan mutassa az irÁnyt. A korabeli tÁrkÁpek ismeretÁben azonban TengerÁsz Henrik terve megvalÁsÁ-thatatlannak lÁtszott: mÁg abban a tudatban Áltek, hogy AfrikÁt nem lehet kÁrÁlhajÁzni.

Kolumbusz KristÁf amikor vÁgighajÁzta a portugÁl fennhatÁsÁj alÁ tartozÁ' guineai partvidÁket, eltÁkÁlte, hogy nyug felÁ hajÁzva, a nyugati tengeri Áramlatok segÁ-tsÁgÁvel kÁzelÁ-ti meg az indiai partokat, s a keleti ellenÁramlattal pedig kÁnnyedÁn visszatÁr EurÁpÁba. A tudomÁny megfelelÁ' feljegyzÁsekkal rendelkezett a szÁljÁrÁsrÁ, s ezeket a megfigyelÁseket Kolumbusznak volt alkalma ellenÁ'rizni Ás kiegÁszÁ-teni afrikai Átjai sorÁjn. Volt azonban ebben a tervben egy rendkÁ-vÁl bizonytalan pont: a FÁld gÁmbÁlyÁ, Áim azt senki sem tudta, mekkora is ez a gÁmb? Ezen ismeret hiÁnyÁban tehÁjt mondhatni, kalandor vÁllalkozÁs volt KolumbuszÁ! SzÁjmÁ-tÁsok voltak ugyan, mint ahogy ezek alapjÁjn tÁrkÁpek is kÁszÁ'ltek, de adataik csak becslÁsen alapulhattak.

A becsÁlt tÁvolsÁgot aztÁjn az ambÁ-ciÁzus hajÁs kÁpzelete tovÁjbb rÁvidÁ-tette, Á-gy pedig elÁrhetÁ'nek tÁnt a tÁcÁl: JapÁjn Ás az IndiÁk. "Á'riÁsi hiba folytÁjn Á'riÁsi felfedezÁs" - vÁlte Jean Baptist Anville, a 18. szÁzadi francia fÁldrajztudÁs. Ástja sorÁjn Kolumbusz - a korabeli hajÁzÁsi elÁ'Á-rÁsoknak megfelelÁ'en - igen pontos Ás rÁszletes hajÁnaplÁt Árt.

Ennek eredetije elveszett ugyan, de Las Casas az IndiÁk tÁrtÁnetÁrÁ' l Árt krÁnikÁjÁba az egÁsz naplÁt lemÁsolta, Á megmaradt az utÁkor szÁjmÁra ez a pÁratlan dokumentum. S Á-gy derÁlt fÁny Kolumbusz aprÁ' csalÁsaira is, ahogy a naplÁba jegyzett adatokat meghamisÁ-totta, nehogy kiderÁljÁn a legÁnysÁg szÁjmÁra, hogy milyen rettenetesen messze kerÁltek a partokÁl. Mert a hosszÁ', eredmÁnytelen hajÁzÁs bizony kikezde az emberek tÁrelmÁt, mÁj-r-mÁj: fÁlÁ' volt, hogy fellÁzadnak, s akkor megsemmisÁl a nagy terv. Kolumbusz Álete vÁgÁig makacsul ragaszkodott a fÁldgolyÁ' nagysÁjÁrÁl alkotott elkÁpzelÁseihez, valamint ahhoz, hogy 1492. október 12-Án elÁrkezett IndiÁba. E tÁvedÁse alapjÁjn nevezÁk ma is Amerika Á'slakÁit indiÁnoknak, a kÁzÁp-amerikai szigeteket pedig nyugat-indiai szigeteknek.

A tengernagy 1506. május 20-Ájn hunyt el Valladolidban. SÁ-rjÁra FerdinÁnd kirÁly a kÁvetkezÁ'ket Á-ratta: A Castilla y a LeÁn Nuevo Mundo diÁ' ColÁn. Vagyis: KasztÁ-liÁnak Ás LeÁnnek Áj vilÁgot adott Kolumbusz. TengerÁsz Henrik - A

tájkáoles herceg mondhatnánk a letmáve a s egyanisge alapjn a portugáliai Henrik infánsra, noha a kortársak á't, hanem a kásá' bbi II. János királyt illető e há-zelgá' elnevezéssel.

Mi Tengerész Henrikként tartjuk á't számon, elismeréssel adzva a nagy európai expanzió kezdeti szakaszában játszott, legendákkal is b'ságesen ávezett szerepének.

Tengerész Henrik mörhetetlen ambá-cióval, lendálettel szervezte, ásztaánte áobb a s áobb fálddarabok feltá a s meghá-dá-tájsá't. I. János király máisodszá' látt fia, a márok elleni kázdelem egyik legdinamikusabb egyanisgeként emelkedett ki a kortárs nemesurak kázá' l: a keresztahdjárat eszmáje álete vágáig meghatá szerepet játszott politikai tárekvéseiben.

Ceuta erá' djének bevátele - az afrikai expanzió kezdá' pontja - utáin a társág kormányzáként, majd hamarosan az egyik leggazdagabb, komoly katonai erá' t is kápviselá' portugál lovagrend nagymestereként szervezte a további há-dá-tájsokat.

Kásá' bb, immár a dá-portugáliai Algarve tartomány (a korabeli portugál halászat, kereskedelem, házás "felgáira kormányzáként vágleg az ászak-afrikai partokkal farkasszemet názá' Lagosban telepedett meg; ide, ebbe a forgalm kiká'tá' városba tette á't állandá' szákhelyét, fá' ári udvará't.

Henrik máveltságe bizonytal nem maradt el királyi testvéreié mellett; áim ádeklá'dáse elsá' sorban a fáldrajzi, csillagásati, matematikai, kartográfiai tudás legfrissebb eredményei, illetve azok gyakorlati haszná-tá'sa felá fordult. Báj'r tervei kázá' szerepelt, hogy a stratégiai helyen fekvá' Sagresben erá' s, á' tengerészeti telepet alapá-tson, a káztudatban meggyákeresedett hiedelemmel ellentá'tben semmifále levá'tá'ri forrás vagy leletanyag sem utal arra, hog itt, a Vila do Infante nevá' telepá' lán a házási ismeretek szisztematikus áadásá't cázá' "tengerészeti akadém latesá-tett volna.

A navigáciá' tudományá' mág hosszá' ávszá'zadokra a vitorlásháják kormányrádjáinál elsajá't-tott, dántá' en tapasztalati ismeretanyag maradt. Tengerész Henrik nem annyira tudás táimogatá'ja, mint inkább a tudományok eredményeiben is járatos szervezá' je volt a felfedezések elsá', nagyjá' b' a 15. szá'zad elsá' ávtizedá't l Vasco da G Indiába vezetá' á' á'ig tartá' szakaszának.

Nem csupán - s talán nem is elsá' sorban - a megismerés vá'gya ásztaánte a hára mindá'sse nágy-á' alkalom szá' llá' Tengerész Henriket az áobb a s áobb expedá-ciók felszerelésá're.

A kor nemesemberének, nagyhatalmá' fáldesurá'nak "természetes" ambá-ciójával munká'lkodott magá'nbirtokosi vagyonának szá'ntelen gyarapá-tá'sá'jn. A tengeri expanzió megindá-tá'sá'iban játszott szerepét persze mindez semmit sem csorbá-tja; ambá-ció' s az ehhez párosulá' lehetá' sá'gek, vagyon a s befolyás a korai felfedezá' utak motorjá'váj tet á't.

Kapcsolá'dá' anyag : Wikipedia